ו: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

אשה דלא קני ליה נופה לב"ש. תע"ג דגבי הרי את כמ חורין לא מהני מק"ו הייגו משום דלא שייך מיחוש בתשה ולא עניד ק"ו אלא מלשונות דשייכי הכא והכא:

כשתברח ממנו. כלומר מן העובד כוכבים אבל אינו רולה לומר כשתברח ממני מעכשיו אין לי עסק בך (ב) ק"כ יהיה מיד בן חורין ויתמיד במצות ולא יוכל לקיימו[ב] בנים העובד כוכבים ומצא שרע לו מה שכותב עליו אומו: **דארווה** לה זימנא. פי' בקונטרס שהיתה מיינת לו ונתן לה זמן ואמר לה התקדשי לי בהנאה זו שאת היית נותנת לאדם פרוטה שיפייסני על כך[א] ואם פירש לה כך מקודשת והערמת רבית הוא דהוא ולא רבית גמור דלא קן לה ולא מידי שקול מינה[ב] וכ"ש אם אמר לה כל המלוה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו מקודשת אבל כי מקדשה בעיקר המעות לאו מידי יהיב לה שכבר הס שלה ובראשונה ומה שפי' דרבית קנוקה לא הוי כיון שאין האשה נותנת לאיש כלום לא נהיית כיון שהוא[ג] נותן לה זה פרוטה בקידושין ולא נתן לה כלום הוי כאילו נתנה לו פרוטה ממש והוי רבית גמור וכי היא (כ"מ דף סב:) דמנה אין לי מטין במנה יש לי שייך לקרות הערמת רבית שמעבירים דלא הוי אגר נטר ליה[ד] לכן פר"מ דאיירי הכא שהיתה מיינת מעות לאדם אחר והגיע זמנו לפרוע וכא זה ונותן למלוה פרוטה לתרווחי לה זימנא וקידשה בהאתה הנאה[ד] ואם תאמר אמאי אסור לעשות כן מפני הערמת רבית והא אמר בפרק אחזו[ה] (שם דף פט:) שרי ליה לאינש למימר לחבריה שקול ד' זוזי ואחזי לפלוני זוזי דלא אסרה תורה אלא רבית הנאה מלוה למלוה וי"ל היינו שאין הלוה נותן כלום לנותן אבל אם היה נותן היה נראה כשלוחו ואסור דכי נמי אמרינן התם בחזהו נשך (שם) שרי ליה לאינש למימר לחבריה שקול ד' זוזי ואמור לפלוני דלוחזן זוזי היינו כשאין המקבל נותן כלום למלוה כי אם היה נותן היה נראה כשלוחו ואסור[ה] וא"ת אמאי מוקי לה בארווה לה[ו] בתחילת הלוואה היה יכול להעמיד דבהנאת מלוה מקודשת כגון שהמקדש נותן למלוה פרוטה להלוות לה מעות ובאותה פרוטה נתקדשה לו וי"ל בהנאת מלוה משמע מלוה שהיתה עליו כבר: **לא** החזירו לא יצא. וא"ת אמאי לא יצא הא לא היה תנאי כפול וי"ל דאיכא תנאי דלא בעי כפול כגון הכא שהיה דעתו שיכרך חבירו על אחרוג שלו וגדולה מזאת אמרו (לקמן דף מט: ושם[ו]) בהחוא גברא דזכין נכסיה אדעתא למיקם לאחרא דישראל ולא פירש ולא מידי ומוקי לה בקניין בעי למיהדר ואמר רב הונא הוי דברים שבלב ואינם דברים ת"ל משמע דוקא משום דלא פירש אבל אם פירש הוי תנאי אע"ג דלא כפליה וה"ת איתא במי שמת (ב"מ דף קמו.) גבי ש"מ[ז] שאמר כמדומה אני שאשתי מעוברת אבל עכשיו שאינה מעוברת ונקאמר התם דלא הוי מתנה משום דמעיקרא לא היה בדעתו ליתנם לאותו פלוני אם היתה אשתו מעוברת ה"נ לא בעינן תנאי כפול כיון שהיה בדעתו לכך וא"ת וכלא החזירו אמאי לא יצא והא הוי תנאי ומעשה בדבר אחד והתנאי בטל כדאמרי' התם (גיטין דף מט.) מכדי כל תנאי מהיכא ילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן והתם תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר הוה וא"ל התם לא הוי מסקנא הכי ואיכא שיטוי אחריני ת"ל דלא מהני תנאי ומעשה בדבר אחד היינו כשאינהם סותרים זה את זה כי הא דעל מנת שתחזירי לי את הנייר דפרק מי שאחזו (שם) דהתם ס"ד דכל האומר ע"מ לאו כאומר מעכשיו דמי ומצלא שאינה מגורשת עד שתחזרת הנייר ואז אינו שלה' אבל הכא סבר דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי: **ואם** לאו לא יצא. והא דאמר במסכת סוכה (דף מח:) אתרוג היה לו לר"ג נטלו ר' יהושע ולא בו ונתנו לר"ע ולא בו ר"ע והחזיר לר"ג ודייקי' מינה מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אע"פ שר' יהושע לא החזירו לר"ג דעתו של ר"ג היה לכך שלא היה מושם אלא שיחזור לידו אחר שיצאו כולה:

לבר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין. וא"ת כמאי דמו לחליפין אי משום דחליפין הדרי הא בחליפין גופייהו אמר בנדרים פרק השותפין (דף מח:) דאי תפיס לה מיתפסי ונראה לר"י דלאו חליפין הוא ומדרבנן הוא דלא הוו קידושין לפי שדרך העולם להחזיר חליפין והני כעין חליפין דמי[ד] ואתי למימר אשה נקנית בחליפין דלכך אפקעינהו רבנן לקידושין מינה מדע דאי בחליפין דמו במכר היאך קנה בהאי מנה הא אין מטבע נעשה חליפין[ה] וכן בפדיון הבן למה יהא נגו פדוי בחליפין הלא כסף ה' שקלים כתיב[ו] ולא חליפין[ז]: אם לא אמר ולא כלום אמר לה לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר ולא כלום אמר לה לאשתו הרי את לעצמך מהו מי אמרינן למלאכה קאמר לה או דילמא לגמרי קאמר לה א"ל רבינא לרב אשי ת"ש [ח]דתניא [ט]גופו של גט שחרור הרי אתה בן חורין הרי אתה לעצמך השתא ומה עבד בנעני דקני ליה גופיה כי א"ל הרי אתה לעצמך לגמרי קא"ל אשה דלא קני ליה גופה [י]לא כ"ש א"ל רבינא לרב אשי אמר לעבדו אין לי עסק בך מאי מי אמרינן אין לי עסק בך [יא]לגמרי קא"ל או דילמא למלאכה קאמר ליה א"ל ר"נ[יב] לרב אשי ואמרי לה רב חנין מחוזאה לרב אשי ת"ש [יג]המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו ראשון אמר רשב"ג בד"א שלא כתב עליו אונו אבל כתב עליו אונו זהו שחרורו ה"ד אונו אמר רב ששת דכתב ליה בשתברח ממנו אין לי עסק בך: [יד]אמר אביי [טו]המקדש במלוה אינה מקודשת [טז]בהנאת מלוה מקודשת [יז]ואסור לעשות כן מפני הערמת רבית האי הנאת מלוה ה"ד אילימא דאזקפה דאמר לה ארבע בחמשה הא רבית מעלייתא הוא ועוד היינו מלוה [יח]לא צריכא דארווה לה זימנא: אמר רבא הילך מנה על מנת שתחזירהו לי במכר לא קנה באשה אינה מקודשת בפדיון הבן אין בנו פדוי בתרומה יצא ידי נתינה ואסור לעשות כן [יט]מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות מאי קסבר רבא אי קסבר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אפילו כולהו נמי ואי קסבר לא שמה מתנה אפילו תרומה נמי לא ועוד הא רבא הוא דאמר [כ]מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה [כא]דאמר רבא [כב]הילך אתרוג זה על מנת שתחזירהו לי נטלו והחזירו יצא ואם לאו לא יצא אלא אמר רב אשי [כג]בכולהו קני [כד]לבר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין א"ל רב הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי הכי אמרינן משמיה דרבא כוותיך: אמר רבא [כה]תן מנה לפלוני ואקדש לא אמר כלום. להתגרשה אם כתב לשון זה כגון שאין זה לשון גירושין: הרי את מותרת. לשון גירושין הוא ולא לשון שחרור דשפחה דאי כת חורין משום לה אינה מותרת לעבדים אבל לשון גט הוא לאשה שמתיהה לכל שהיתה אסורה לו על ידו: **לגמרי**. אפילו להנשא: **למלאכה**. שיהא מעשה ידיה שלה: **לעבדו**. כנעני: **לגמרי**. אפי' לשחרור גופו ומותר בגת חורין: **יצא לחירות**. ותע"ג דקי"ל (גיטין דף מד.) קונסין אותו לפדותו מן העובד כוכבים עד עשרה כדמיו דאפקעיה ממלות: **וצריך גט שחרור**. להתירו בגת חורין משום דעובד כוכבים גופו לא קני כדמיכי[כו] מהם תקנו אתם קונין מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קונים זה את זה (שם דף לח.): **בד"א**. שצריך גט שחרור שלא כתב עליו אונו כשמכרו לעובד כוכבים: **אונו**. לשון שטר: **לכשתברח ממנו**. מן העובד כוכבים: **אין לי עסק בך**. אלמא לשון שחרור הוא: **המקדש במלוה**. דאמר התקדשי לי במלוה שהלוית: **אינה מקודשת**. דקימה מסדה עפרון גמרינן דיהיב מידי כשעת קידושין ומלוה להנאה ניתנה[כז] וכבר הן שלה ומעות אחרים היא מיינת לו[כח]: **בהנאת מלוה**. מפרש לה ואזיל: **אילימא דאזקפה**. מעיקרא ארבעה בחמשה והשתא אמר לה התקדשי לי בזה חמישי: **רבית מעלייתא הוא**. ואמאי קני ליה הערמת רבית: ה"ג **ועוד היינו מלוה**. שאף הזה הזה כבר מחויבת ועומדת: **לא צריכא דארווה לה זמן**. הלוהו ואמר לה התקדשי בהנאה זו שאת היית נותנת פרוטה לאדם שיפייסני על כך או לי ואפי' לאגר נטר[כט] לא דמי כלל ואם פירש לה כך מקודשת והערמת רבית הוא דהוא ולא רבית גמור דלא קן לה מידי שקל מינה וכ"ש אם אמר לה כל המלוה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו דהשתא הוא דקא יהיב לה הך פרוטה דהנאת[ל] מלוה אבל כי מקדש לה בעיקר המעות לאו מידי יהיב לה שכבר הס שלה: **במכר לא קנה**. כגון קרקע דקי"ל לקמן (דף מ.) שהיא[לא] נקנה בכסף אינו נקנה בכך דלאו מידי יהיב ליה: **יצא ידי נתינה**. ומוכרה לכהנים והדמים שלו ולקמן פריך ממה נפשך: **ואסור לעשות כן**. לפי שבשכר זה יתן לו שאר תרומותיו והוי אלי כהן כקונה תרומה בשכרו ומסייע בבית הגרנות שיתנו לו התרומה ומתן בכורות (דף מ:) כהנים המסייעים בבית הגרנות אין נותנין להם תרומה ומעשרות בשכרן ואם עשו כן חללו ועליהם הכתוב אומר (מלאכי ב) שחתם ברית הלוי: **לא החזירו לא יצא**. דהוה ליה גזל למפרע: **אלא אמר רב אשי**. ודאי בכולהו אמר רבא דקונה לבר מאשה כו' והאי לחליפין דמי כקנין בסודר דאינו אלא אותו כה ומחזירו: ואקדש דלא הוי מתנה אם לא יחזיר לו בר"ג דעתו של ר"ג היה לכך שלא היה מושם אלא שיחזור לידו אחר שיצאו כולה:

מסורת הש"ס

א) [ל"ל דתנן], ב) גיטין פה: ע"ש כתו"ס, ג) [ע"ש וצ"ל רב חנן. (עבד הבזוכות ורש"ש, ושיין שע"ן)], ד) גיטין מג: פס: [תוספתא דע"ז פ"ב ה"ח], ה) לקמן מז. מת. [ש"ק עט. סנהדרין יט:], ו) כ"מ סב:, ז) [כתובות כו: תמורה מ:], ח) סוכה מח: ע"ש קלו:, ט) [ויקרא כה:], י) [לקמן מז ע"ש], כ) [בכ"י ר"ן ס"ס ולא הוא הכ"ל מידי], ל) [כ"מ סב ע"ש], מ) [יעב"ן], נ) [בדפו"ר: שהוא], ס) [בדפו"ר: לקימס], ע) [בדפו"ר: שהיה, וכ"ל. כ"ש], פ) [בדפו"ר טסס: אומנא], צ) [ד"ה דבריס], ק) [בדפו"ר: שכיב מרע], ר) [בדפו"ר: דמו ואמו], ש) [כ"מ מה ע"ב ע"ש], ת) [במדבר יח, טו], א) [נל"ל דהתם], ב) [נל"ל כי הדר ממרן].

מוסף רש"י

הובא במוף המסכת.

מוסף תוספות

א. והרי זה כאותה ששנינו שחוזק לפני ריקוד לפני שאם יש בו שוה פרוטה מקודשת. רמב"ן. **ב.** אלא משום דמיחזי לעלמא כריבית אסור לעשות כן מפני הערמת ריבית. ריטב"א. **ג.** אלא היתר גמור אלא שמערים להרבות מעותיו. תוס' הרא"ש. **ד.** ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה ששיתי לך שנשתדלתי עם פלוני שהרויח לך זמן. ריטב"א. **ה.** הכא נמי כיון שהאשה מתקדשת בכך נראה כשלוחה ואמור. תוס' הרא"ש: שהוא כחוזר ומפרע ממנה מה שנתן למלוה. ריטב"א. **ו.** בתוס' הרא"ש כתוב שהיתה עליה כבר. **ז.** דסותר תנאי המעשה. תוס' שנ"ל. **ח.** ובאשה נזרינן משום חומר ערוות אבל בפדיון הבן דליכא אלא עשה לא גזרינן. רשב"א (ועיי' מהרש"א).

תוס' ר"י הזקן (המשך)

פלוני ריפה פירש. וא"ת ולכל הפירושים היכא הויא הערמת רבית, רבית קצוצה היא. שאם אמר לחבירו חן לי שדה פלוני ואני אלוה אותך כך וכך או אארוך עד זמן פלוני הוי רבית קצוצה, ואיכא למימר דנותן רבית אין לו הנאה כמה שנותן ראשה יש לה הנאה בנתינת גופה דבעלה חייב במזונותיה ובכמה דברים, משו"ה גבי אשה לא הוי רבית גמורה. במכר, אם מכר לו קרקע בכסף על מנת שיחזירהו לו. המסייע, שאין נותנין לו תרומה אלא מפני שמסייעים אשה לאיש, ועוד אין יקנה אותה הלא לא (יתן) [נתן] לה ולא אמר לה כלום, וכתב ר"ש [ולהלן ח. בן ולא דמי להנם לאבא ולאביך דהכא איירי דאיהי לאמרה ליה מעיקרא, אבל התם הוא קאמר לה להתקדש לו והיא אמרה לו תנם לאבא ולאביך, ומשמה היא בו. ע"כ. איכא מאן דאמר **ז)** התם נמי אי דהיי ראמר דמיא לו. בבמאי מקדש הלא לא נתרצית (ולא אמר לה כלום) אלא שאמרה לו להמסיד מעותיו והאי דשתקה כי **ז)** אמר לה הכי מפני שאינה מקפדת על דבריו.

עין משפט נר מצוה

רה א מיי' פ"ה מהל' ענדים הל"ג סמג עשין מז: ; וש"ע יו"ד סי' רסז סעי' מג: רו ב מיי' וסמ"ג שם טוש"ע שם סעי' מח:
רז ג מיי' פ"ח מהל' גירושין הל"ד סמג עשין מח: ; וש"ע אה"ע סי' קלו סעי' ד:
רח ד מיי' פ"ה מהל' ענדים הל"ג סמג עשין מז: ; וש"ע יו"ד סי' רסז סעי' מח:
רט ה מיי' שם פ"מ הל' ג סמג שם טוש"ע שם ס"ס:
כ ו מיי' פ"ה מהל' אישות הל"ט סמג עשין מח: ; וש"ע אה"ע סי' כח סעי' ז:
כא ז ח מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעי' ט (ין):
כב ט מיי' פ"ג מהל' זכיה ומתנה הל"ט סמג עשין פ: טוש"ע חו"מ סי' רמז סעי' ו:
כג י מיי' פ"מ מהל' טוען הל"א סמג עשין מד ; וש"ע חו"מ סי' מח ס"ד:
כד כ מיי' פ"מ מהל' גזילה הלכה ח ופ"ב מהל' מלוה ומ"ל ; ת"ומות הל"ט טוש"ע חו"מ סי' קל סעי' ב ; טוש"ע י"ד סי' שה סעי' ח:
כה ל מיי' פ"ה מהל' אישות הל"ד סמג עשין מח ; ש"ע אה"ע סי' כט סעי' ח:
כי מ מיי' שם הל"ח סמג שם טוש"ע שם סעי' ב:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כשתברח וכו' דא"כ יהיה:

תוס' ר"י הזקן

הרי את מותרת לא אמר כדים. שהרי אסורה היא ולא שייך לשון החר בשחרורה. ש"שחרור (אינה) (אינן) מרירה עד שתסבול. הרי אה לעצמך. משמע שפטרה ור זיר לה כל זכות או קצת מזכותו. לגמרי קא"ל. שהתיר ונרן (לה) (לן) כל זכותו כל שכן באשה. אמר לעבדו. שכתב לו כך. יצא לחירות. משום קנסא שמכרו לעובדי כוכבים שמפקיעו ממצות, ועבד שייך במצות כאשה. גט שדרור. להתירו בבת ישראל. שדרי אין האיסור מסולק עד ש"נשה לו שחרור. אונו. כוחו ושארו. אלמא לגמרי קאמר ליה, וכ"ש באשה דלא קני לה גוזה דלגמרי קאמר לה וזה אי כו ספק, ואע"פ שהרי"ם לא הביא אין לי עסק בגרושין פ"ג (הי"ד) אולי כללו בכל כיונא בזה שכתב (שם), או שד"א שעות סופר. במלוה. פי' אע"פ שהמלוה בעין דמ"ה להוצאה ניתנה והני זוזי דידה ניתנו תחזי אחריתי הוא דמחייבא ליה, וכן פר"ש. וכן הוא בפרק האיש מקדש (מז א). וכ"ש הרי"ם (אישות פ"ד הי"ג) שכבר הרצ"א הדינר, פירוש האיש הרצ"או מרשותו כשהלוה אותם לה. בהנאת מלוה. כדמפרש. ארבעה בחמשה. וקידשה באיזו תוספת שמוספת על הקרן. הא' רבית היא. והיכי קרי לה הערמה. דארווה לה זימנא. פירוש שבא זמן פרעון החוב והאריכה ואמר לה בהחיא הנאה שאת נותנת פרוטה לפלוני שיפיים אות: שאאריכך תהיי מקודשת ורישא רבותא קמ"ל שאע"פ שמוחל לה החוב והמלוה בעיי אינה מקודשת דהא ליית לה הנאה השתא, וה"ה אם אמר לה בהחיא הנאה שיש לך שתחני פרוטה לפליני לפייסני שאמחול חובי שמיד דשת. ובהלכות הרי"ף הבאית מספרד נמצא דמשא זמנא למבני ונקטנהו זוזי בידה לפפרעיה ואמר לה בהחיא הנאה דקא מרווחנא ליך עד זמן פלוני תהי מקודשת לי וברוב ההלכות ליכא ונקטנהו זוזי בידה דאפילו אין המעות בעולם מקודשת. וזה כפי' ר"ש. ורבנו חננאל שפ' שהביאה לו מעו' ונתנה לו המעות והוא נתנם לה הוא תימה. והרי"ם (אישות פ"ה הט"ו) כל שהלוה אותה עד זמן פלוני ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה שיש לך בשאני מעותי עד זמן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com